

Tom 2

Wychowanie i kształcenie
w praktyce

Edukacja małego dziecka

- Tom 1: Teoretyczne odniesienia,
tendencje i problemy
- Tom 2: Wychowanie i kształcenie
w praktyce
- Tom 3: Nowe konteksty, poglądy
i doświadczenia

Tom 2

Wychowanie i kształcenie w praktyce

praca zbiorowa pod redakcją

Ewy Ogrodzkiej-Mazur

Urszuli Szuścik

Małgorzaty Zalewskiej-Bujak

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego

impuls

Cieszyn – Kraków 2010

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010

Recenzent:
prof. zw. dr hab. Bogusław Śliwerski

Projekt logo:
Urszula Szuścik

Projekt okładki: Magdalena Muszyńska i Izabela Surdykowska-Jurek
CZARTART

Opracowanie edytorskie: kaziki.pl

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie

Projekt badawczy:
Dydaktyka szkolna i przedszkolna a jakość kształcenia.
Diagnoza i kierunki rozwoju

ISBN 978-83-7587-468-6
ISBN 978-83-7587-466-2

Oficyna Wydawnicza „Impuls”
30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5
tel. (12) 422-41-80, fax (12) 422-59-47
www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie I, Kraków 2010

Spis treści

Wprowadzenie	9
POTRZEBY A MOŻLIWOŚCI MAŁEGO DZIECKA	11
BOŻENA MUCHACKA Możliwości współczesnej edukacji dziecka w kontekście jego potrzeb	13
GABRIELA KAPICA Początkowa nauka czytania w opinii nauczycielek	21
ZUZANNA ZBRÓG Świadomość fonologiczna dzieci w wieku przedszkolnym a metody wczesnej nauki czytania	37
EWA JĘDRZEJOWSKA Zaburzenia percepcji wzrokowej dzieci sześciolletnich przeszkodą w nabywaniu umiejętności czytania i pisanie	52
GABRIELA KRYK Notowanie – ważna, lecz zaniedbana w edukacji wczesnoszkolnej umiejętność	62
BEATA BUGAJSKA-JASZCZOŁT, MONIKA CZAJKOWSKA Język matematyki jako środek komunikacji w edukacji wczesnoszkolnej	70
TERESA PARCZEWSKA Samocena dzieci sześciolletnich z problemami zdrowotnymi	85
GABRIELA PIECHACZEK-OGIERMAN Zdrowotne aspekty w ocenie gotowości do nauki szkolnej dzieci siedmioletnich	97

KREATYWNOŚĆ – WSPIERANIE ROZWOJU – PRAKTYKA EDUKACYJNA	111
URSZULA SZUŚCIK Twórczość plastyczna dzieci formą zabawy	113
MAGDALENA GROCHOWALSKA O społecznym środowisku uczenia się języka, czyli dlaczego dzieci potrzebują zabawy	121
MONIKA WIŚNIEWSKA-KIN Głowy pełne metafor, czyli co pokazały badania metafor dziecięcych	133
MALGORZATA STOKŁOSA Technika labiryntu – narzędzie kształtowania kompetencji społecznych uczniów klas początkowych oraz twórczej pracy z grupą	142
JOLANTA GISMAN-STOCH Od śladu do znaku – o wędrowaniu i wybieraniu	152
LIDIA KATARYŃCZUK-MANIA Wspieranie rozwoju muzycznego dzieci	167
ANIELA RÓŻAŃSKA Edukacja środowiskowa jako dialog z przyrodą	181
MALGORZATA DROST-RUDNICKA Edukacja techniczna – zaniedbany obszar kształcenia wczesnoszkolnego	194
WYCHOWANIE I KSZTAŁCENIE DZIECKA NIEPEŁNOSPRAWNEGO	205
DANUTA AL-KHAMISY Dziecko niepełnosprawne w dialogowej strategii edukacyjnej	207
ALICJA HRUZD Dziecko niepełnosprawne w przedszkolu – możliwości i ograniczenia wychowania metodą Marii Montessori	220
ANNA BORZĘCKA Funkcjonowanie dziecka z zespołem Downa w grupie przedszkolnej	230
ZENON GAJDZICA Formy wspierania rozwoju dziecka niepełnosprawnego w niższych klasach szkoły ogólnodostępnej	240
IZABELA BIEŃKOWSKA Zaburzenia integracji sensorycznej a osiągnięcia i zachowanie uczniów klas początkowych	252
Informacja o autorach	263

Contents

Introduction	9
NEEDS AND POSSIBILITIES OF THE SMALL CHILD	11
BOŻENA MUCHACKA Possibilities of children's contemporary education in the context of their needs	13
GABRIELA KAPICA Initial education in reading in teachers' opinions	21
ZUZANNA ZBRÓG Phonological awareness of the pre-school children and the methods used in the process of learning to read early	37
EWA JĘDRZEJOWSKA Visual perception disorders of six-year-old children as an obstacle in the acquisition of reading and writing	52
GABRIELA KRYK Taking notes – important but squalid capability of elementary education	62
BEATA BUGAJSKA-JASZCZOŁT, MONIKA CZAJKOWSKA Language of mathematics as a means of communication in early school education	70
TERESA PARCZEWSKA Self-esteem of six-year-old children with health problems	85
GABRIELA PIECHACZEK-OGIERMAN Health aspects in the evaluation of seven-year-old children's readiness for school education	97

CREATIVITY – DEVELOPMENT SUPPORTING – EDUCATIONAL PRACTICE	111
URSZULA SZUŚCIK	
Children's artistic creation as a form of play	113
MAGDALENA GROCHOWALSKA	
On social environment of language learning or why children need fun	121
MONIKA WIŚNIEWSKA-KIN	
Heads full of metaphors or what the studies on children's metaphors revealed	133
MAŁGORZATA STOKŁOSA	
The labyrinth technique – a means of shaping social competences of initial class learners and of creative work with a group	142
JOLANTA GISMAN-STOCH	
From trace to sign – on wandering and choosing	152
LIDIA KATARYŃCZUK-MANIA	
Enhancing musical development of children	167
ANIELA RÓŻAŃSKA	
Environmental education as a dialogue with nature	181
MAŁGORZATA DROST-RUDNICKA	
Technical education – a neglected area of early school teaching	194
EDUCATION OF THE DISABLED CHILD	205
DANUTA AL-KHAMISY	
A disabled child in the educational strategy of dialogue	207
ALICJA HRUZD	
A disabled child in the kindergarten – possibilities and limitations of education in Maria Montessori's method	220
ANNA BORZĘCKA	
Functioning of the Down's syndrome child in a kindergarten group	230
ZENON GAJDZICA	
Forms of support for the disabled child in lower classes of generally accessible schools	240
IZABELA BIEŃKOWSKA	
Disorders of sensory integration versus achievements and behaviour of initial class learners	252
Note about the authors	263

Wprowadzenie

Drugi tom pracy zbiorowej *Edukacja małego dziecka*, zatytułowany *Wychowanie i kształcenie w praktyce*, jest kontynuacją refleksji teoretycznych i badawczych nad problematyką przysposobiania dziecka do rozwoju w toku jego edukacji i wychowania w różnych obszarach działań pedagogicznych¹. Prezentowane w nim teksty kierują uwagę Czytelnika na praktyczne wykorzystanie teorii w codzienności edukacyjnej. Jest to umiejętność ważna w pracy pedagogicznej, ponieważ pozwala na potwierdzenie przydatności i żywotności teorii oraz twórczego podejścia nauczyciela.

Tom składa się z trzech części. Część pierwsza, zatytułowana *Potrzeby a możliwości małego dziecka*, obejmuje dziesięć rozdziałów. W otwierającym całość opracowaniu Bożena Muchacka omówiła zagadnienie indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka w procesie wychowawczym i edukacyjnym w odniesieniu do opinii współczesnych ekspertów edukacji, którzy podejmują temat wychowania uczestniczącego, sytuując na pierwszym planie zagadnienie dobra wspólnego oraz rozwijanie umiejętności współpracy i współdziałania. Z kolei Gabriela Kapica, Zuzanna Zbróg, Ewa Jędrzejowska i Gabriela Kryk omówiły problemy rozwoju, kształtowania i kształcenia umiejętności czytania i pisanja. Zagadnienie percepcji, recepcji, rozwoju umiejętności matematycznych dzieci w kontekście komunikacji przedstawiły Beata Bugajska-Jaszczołt i Monika Czajkowska. Kwestię rozwoju zdrowotnej dojrzałości dziecka do samodzielnej pracy w szkole przeanalizowały Teresa Parczewska i Gabriela Piechaczek-Ogierman.

¹ Por. *Edukacja małego dziecka*, t. 1: *Teoretyczne odniesienia, tendencje i problemy*, red. E. Ogrodzka-Mazur, U. Szuścik, A. Gajdzica, Cieszyn – Kraków: Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji UŚ, Impuls 2010.

W części drugiej tomu pod tytułem *Kreatywność – wspieranie rozwoju – praktyka edukacyjna* podniesiono problem stymulacji twórczości dziecka poprzez rozwój jego doświadczenia poznawczego i praktycznego. Zagadnienia z zakresu dziecięcej twórczości plastycznej omówiły Urszula Szuścik, Monika Wiśniewska-Kin, Małgorzata Stokłosa i Jolanta Gisman-Stoch. Rozwój potrzeb estetyczno-muzycznych przedstawiła w swoim rozdziale Lidia Kataryńczuk-Mania. Inne rodzaje potrzeb i przeżyć, które wiążą się z pełnym, czyli wszechstronnym rozwojem dziecka, opisały Anieła Różańska (obcowanie z przyrodą) i Małgorzata Drost-Rudnicka (edukację techniczną).

Część trzecia tomu, zatytułowana *Wychowanie i kształcenie dziecka niepełnosprawnego*, prezentuje rozważania dotyczące potrzeb edukacyjnych ucznia z niepełnosprawnością i ściśle określonych metod pracy z nim. Edukację dziecka niepełnosprawnego w przedszkolu omówiły Alicja Hruzd i Anna Borzęcka, a edukację na etapie wczesnoszkolnym Danuta Al-Khamisy, Zenon Gajdzica i Izabela Bieńkowska. Potrzeby dzieci nie zmieniają się, zmieniają się zaś możliwości i środki oddziaływania nauczyciela na ucznia w wyniku rozwoju nowych technologii, wiedzy oraz ich praktycznego zastosowania. Zagadnienia te zostały omówione w niniejszym tomie.

Redaktorzy tomu składają podziękowania prof. zw. dr. hab. Bogusławowi Śliwerskiemu za wnikliwą i zyczliwą recenzję.

Urszula Szuścik

Bibliografia

Edukacja małego dziecka, t. 1: *Teoretyczne odniesienia, tendencje i problemy*, red. E. Ogrodzka-Mazur, U. Szuścik, A. Gajdzica, Cieszyn – Kraków: Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji UŚ, Impuls 2010.

Informacja o autorach¹

- **DANUTA AL-KHAMISY**, dr, Uniwersytet Warszawski
- **IZABELA BIEŃKOWSKA**, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **ANNA BORZĘCKA**, mgr, Zespół Szkół Specjalnych nr 7, Katowice
- **BEATA BUGAJSKA-JASZCZOŁT**, dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce
- **MONIKA CZAJKOWSKA**, dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce
- **MAŁGORZATA DROST-RUDNICKA**, dr, Uniwersytet Opolski
- **ZENON GAJDZICA**, prof. UŚ dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **JOLANTA GISMAN-STOCH**, mgr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **GROCHOWALSKA MAGDALENA**, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków
- **ALICJA HRUZD**, mgr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, doktorantka Uniwersytetu Śląskiego,
- **EWA JĘDRZEJOWSKA**, dr, Uniwersytet Opolski
- **GABRIELA KAPICA**, prof. UO dr hab., Uniwersytet Opolski
- **LIDIA KATARYŃCZUK-MANIA**, dr, Uniwersytet Zielonogórski

¹ Podane są nazwy uczelni, które – w przypadku publikacji zawartych w tej książce – mogą zaliczyć odpowiednie punkty brane pod uwagę w kategoryzacji instytucji, zgodnie z zasadami przyjętymi przez KBN.

- **BOŻENA MUCHACKA**, prof. UP dr hab., Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków
- **EWA OGRODZKA-MAZUR**, prof. UŚ dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **TERESA PARCZEWSKA**, dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin
- **GABRIELA PIECHACZEK-OGIERMAN**, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **ANIELA RÓŻAŃSKA**, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **MAŁGORZATA STOKŁOSA**, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **URSZULA SZUŚCIK**, prof. UŚ dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **MONIKA WIŚNIEWSKA-KIN**, dr, Uniwersytet Łódzki
- **MAŁGORZATA ZALEWSKA-BUJAK**, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie
- **ZUZANNA ZBRÓG**, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków